

Zicht op gehoorverlies bij kinderen en jongeren

samenvatting

In Nederland worden baby's en jonge kinderen gescreend op gehoorverlies. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft gevraagd of screening voor oudere kinderen (tussen 5 en 18 jaar) wenselijk is. De commissie Gehoorscreening van de Gezondheidsraad heeft zich gebogen over die vraag aan de hand van de criteria voor verantwoorde screening.

Focus op gehoorverlies door lawaai

Slechthorendheid bij baby's en jonge kinderen heeft meestal een medische oorzaak zoals bijvoorbeeld een infectie bij de moeder tijdens een zwangerschap of genetische factoren. Als gehoorverlies bij oudere kinderen optreedt, is de kans groter dat het is veroorzaakt door schade aan het gehoor door blootstelling aan lawaai (lawaaischade).

Lawaaischade bouwt zich geleidelijk op over de jaren heen en wordt vaak niet meteen opgemerkt. Een eventuele gehoorscreening bij kinderen tussen de 5 en 18 jaar zou erop gericht zijn om dit gehoorverlies op te sporen voordat het in het dagelijks leven aan het licht komt.

Belangrijk gezondheidsprobleem

Gegeven de ernst van de consequenties en de onomkeerbaarheid van lawaaischade ziet de commissie gehoorverlies door lawaaischade bij kinderen tussen de 5 en 18 jaar als een belangrijk gezondheidsprobleem. Bij beginnend gehoorverlies door lawaaischade zijn de klachten meestal mild, maar bij herhaalde blootstelling aan harde geluiden kunnen deze klachten zich verder ontwikkelen en verergeren. De schade die is opgelopen kan niet worden teruggedraaid of behandeld. Wel kan met aanpassingen in het luistergedrag (lager volume, gehoorbescherming) verdere schade worden voorkomen (secundaire preventie). Ook zijn er interventies om de impact van ernstig gehoorverlies te verkleinen. Het gaat dan om gedragsinterventies gericht op degene met gehoorverlies en op de omgeving (familie, school) en om technische interventies zoals een gehoorapparaat. Zonder maatregelen kan de impact van gehoorverlies groot zijn. Niet onderkend gehoorverlies kan leiden tot verminderde cognitie, verminderde leerprestaties en beperktere mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Ook laten onderzoeken zien dat gehoorverlies in het algemeen kan bijdragen aan sociale isolatie, eenzaamheid en depressies.

Onvoldoende basis voor gehoortesten voor alle kinderen

Met gehoortesten kan gehoorverlies worden vastgesteld voordat het in het dagelijks leven wordt opgemerkt. De maatregelen om verdere schade te voorkomen en de interventies om consequenties van gehoorverlies te beperken, kunnen dan eerder worden ingezet. Mogelijk zijn die maatregelen en interventies dan effectiever, maar daar zijn geen gegevens over. Het is dus niet duidelijk in welke mate vroege opsporing van gehoorverlies bij kinderen tussen de 5 en 18 jaar leidt tot zinvolle handelingsopties. Ook is niet duidelijk of de gehoortesten die beschikbaar zijn in Nederland geschikt zijn om in te zetten voor screening op gehoorverlies bij alle kinderen tussen de 5 en 18 jaar. Voor bijna alle testen geldt dat ze daarvoor gevalideerd zouden moeten worden. Ook moet duidelijk zijn bij welke uitslag iemand doorverwezen moet worden en hoe het zorgpad er daarna uit zal zien. Vanwege de onduidelijkheden over het nut en over de screeningsmethode is er volgens de commissie op dit moment onvoldoende basis voor het aanbieden van een gehoortest aan alle kinderen op één of meer momenten tussen de 5 en 18 jaar.

Huidige aanpak met vragenlijsten JGZ verbeteren en uitbreiden

De commissie constateert dat er nog veel onduidelijk is over gehoorverlies bij kinderen en jongeren. Gezien de ernst van gehoorverlies is het van belang meer zicht te krijgen op de omvang van het probleem, de ontwikkelingen en de karakteristieken van gehoorverlies en de effecti-

viteit van interventies. Het dichten van de kennishiaten kan aan de hand van lopend onderzoek of nog te starten onderzoek. De vragenlijsten die de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) inzet voor gezondheidsonderzoek aan het eind van de basisschool en op de middelbare school bieden echter ook een kans. De commissie adviseert om daar nadrukkelijk op in te zetten. Om die vragenlijsten goed te kunnen benutten, moet de bestaande praktijk wel worden verbeterd en uitgebreid. Nu worden verschillende vragenlijsten gebruikt en wordt niet altijd naar het gehoor gevraagd, of niet altijd op dezelfde manier. Wanneer binnen alle vragenlijsten gevalideerde vragen worden opgenomen over het gehoor en risicovol luistergedrag en de uitkomsten daarvan landelijk worden geregistreerd en gemonitord, ontstaat er meer inzicht in de karakteristieken van gehoorverlies bij kinderen en jongeren. Daarnaast zal het standaard opnemen van vragen over gehoor bijdragen aan bewustwording over risicovol luistergedrag en de gevolgen daarvan. Kinderen en jongeren met zorgen en/of klachten over hun gehoor kunnen zo nodig doorverwezen worden.

Belang van primaire preventie

De commissie wijst er tot slot op dat het belangrijkste is om gehoorverlies door lawaaischade te voorkomen (primaire preventie). Er zijn al verschillende preventieve beleidsmaatregelen. De Gezondheidsraad heeft in 2022 geadviseerd deze maatregelen voort te zetten en om prioriteit te geven aan het verlagen van het geluidsniveau en het gebruik van gehoorbescherming, omdat elke maatregel die bijdraagt aan het verlagen van de

cumulatieve blootstelling aan harde versterkte muziek het risico op lawaaischade doet afnemen. De commissie benadrukt het belang van dat advies en vraagt aandacht voor de implementatie van de aanbevelingen uit dat advies.

U kunt het hele advies downloaden van gezondheidsraad.nl

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Zicht op gehoorverlies bij kinderen en jongeren.
Den Haag: Gezondheidsraad 2024; publicatienr. 2024/17.

Den Haag, 9 december 2024. Auteursrecht voorbehouden.

Adviesvraag

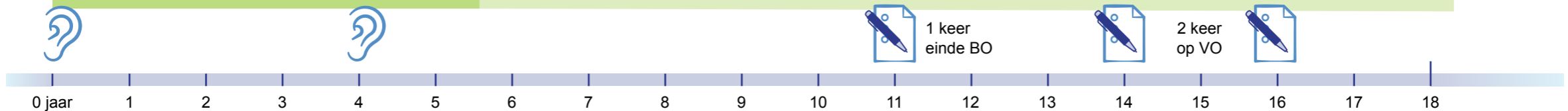
Gehoorscreening uitbreiden met standaard gehoortesten tussen 5 en 18 jaar?

Huidige praktijk

Preventie: verschillende maatregelen om blootstelling aan lawaai te beperken en zo het risico op gehoorverlies te verlagen

Gehoorscreening: alle baby's en kleuters krijgen standaard een gehoortest aangeboden

Op latere leeftijd alleen gehoortest op indicatie, bijvoorbeeld naar aanleiding van **vragenlijsten** over gezondheid van JGZ

Advies

- Huidige praktijk vragenlijsten JGZ verbeteren en uitbreiden:
 - Standaard gevalideerde vragen opnemen over gehoor en risicovol luistergedrag
 - Uitkomsten landelijk registreren en monitoren
- Onderzoek om kennishiaten te dichten
- Blijven inzetten op primaire preventie
- Geen standaard gehoortesten tussen 5 en 18 jaar

Figuur 1 Adviesaanvraag, huidige praktijk en advies